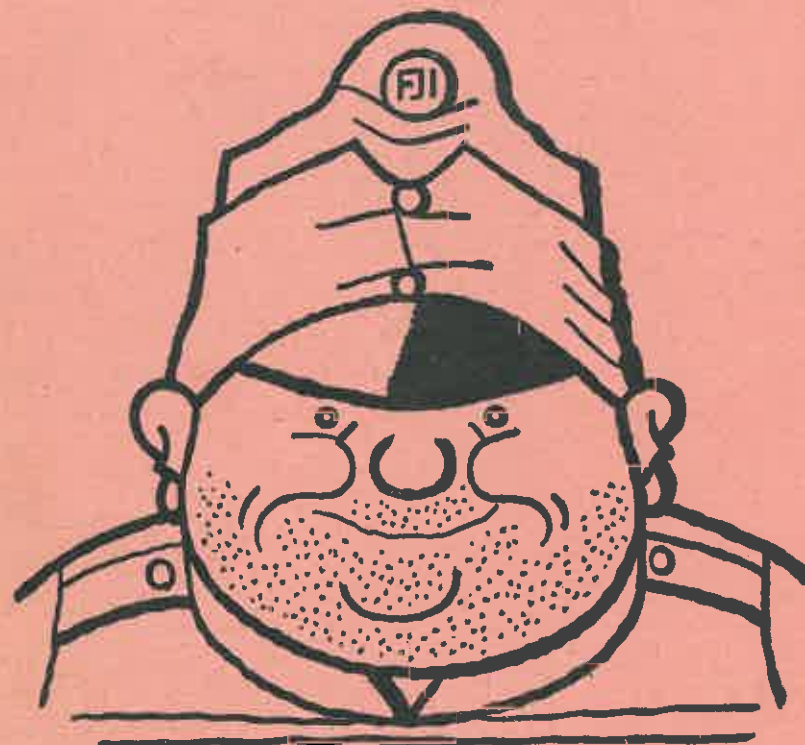

Sešit 62 (14)

Kč 2.40

SEBRANÉ SPISY JAROSLAVA HAŠKA

Nakladatelství Adolf Synek, Praha VII. 985.

JAROSLAV HAŠEK

SEBRANÉ SPISY

REDIGUJE
DR. ANTONÍN DOLENSKÝ

---

svazek třetí

ZA VÁLKY I ZA SOVĚTŮ
V RUSKU

Ŕ

V PRAZE 1925

NÁKLADEM ADOLFA SÝNKA

JAROSLAV HAŠEK

ZA VÁLKY I ZA SOVĚTŮ
V RUSKU

Ŕ

ILUSTROVAL
JOSEF LADA

V PRAZE 1925

NÁKLADEM ADOLFA SÝNKA

Tiskli Neuber, Pour a spol., v Praze L, Bílkova ul. 17.

ÚVODNÍ POZNÁMKA.

V tomto svazku Haškových spisů jsou sebrány jeho práce psané v ruském zajetí. Roku 1915 byl odveden dostal se do zajetí, v němž setrval až do vánoc r. 1920. Brzo snaží se povznést ducha českých zajatců a nejen vážnými články, ale i svým obvyklým humorem pomáhá družiníkům a redaktorovi Švihovskému v Čechoslovaneu buditi sebevědomí českého legionáře. Sesměšňuje bývalé Rakousko a jeho vady a proslovy nabádá k přesvědčení o nutnosti spolupůsobení všech národních sil na vybudování demokratické republiky. Sám píše: »Zrealisujme Macharovy šibenice a šibenice a kdyby můj vlastní bratr jevil austrofilské smyšlení, sám mu hodím smyčku na krk.« Později odešel na frontu ruskou a i tam nezapomíná duševních potřeb svých druhů. Ličí veselé epizody a bodrost českého vojáka. Jsou to vlastně malé rozběhy ke konečnému dlu jeho o vojáku Švejkovi. Psal divadelní hry, veselohry a tak uprostřed bažin a lesů před zákopy nepříteli »Po rozevďce« hrávali jeho kusy i frašky. Činnost jeho byla mnohotvárná a podporoval vždy snahy našeho pana presidenta T. G. Masaryka.

*Zahrnujeme proto do tohoto svazku věci rázu literárního, feuilletonistického, věci vážné odlo-živše do svazku pozdějšího. Pouze několik do-
pisů z fronty na vysvětlenou připojujeme. neboť jejich ráz je více vypravovací a bude doplňkem ostatních otištěných črt. Nemnoho výtisků časopisů našich ruských legionářů bylo dovezeno do republiky, takže celkovým tímto souborem zachováme a širší veřejnosti podáváme vlastně nové neznámé dílo Haškovo, které stane se vhodným doplňkem jeho nesmrtelného Švejka.*

Praha, 28. února 1925.

A. Dolenský.

OSUDY PANA HURTA.

Začátkem mobilisace vtáhl císař František Josef do víru války také Hurta, obchodníka potravinami někde na Žižkově. Vybral ho z hnízda, jako vybírají nezvedení hoši mláďata špačků. Vytáhl ho z beden tvarohu a másla, z lahví petroleje, pytlů kávy a věnců citronů. Sebrali ho od jeho kornoutů, homolí cukru a poslali ho do Haliče. To bylo náramně jednoduché. Pan Hurt to dobře nechápal. Dostal-li se s někým do sporu, vynadal mu a bylo odbyto. Nože užíval ku krájení chleba a salámu. Teď dostal bajonet, ručnici, 120 patron a měl ještě k tomu naději, že ho někde na pláních Haliče granát přerazí vejpůl. A ještě ke všemu,

než je vlakem dopravili na ta nešťastná místa. měl k nim hejtman vlasteneckou řeč, kterou končil mnohoslibně: »Snad nechte žít tady věčně!«

Při tom se pan hejtman tak zadíval na pana Hurta, že ten zasalutoval a z čista jasna přerušil řeč pana hejtmána: »Poslušně hlásím, že nechci žít věčně.«

Slíbili mu po válce špangle. Když přijeli do Haliče, dostal pan Hurt úplavici. Vysedával celé dny po latrinách a měl dojem, že to dělá všechno pro císaře pána. Když ho vyléčili, poslali ho znovu do pole. Při prvním útoku prostřelili mu prsa a sanitáci ukradli mu hodinky. Na obvazišti mu lékař řekl, že je to legrace. Půldruhého měsíce ležel v nemocnici, dostal deset športek a desetihalérovou tabulku čokolády jako milodar. Pak ho z polní nemocnice poslali mezi rekonvalescenty někam do Uher. Tam mu Maďaři vynadali českých prasat a za čtyři dny odjel s nejbližším batalionem na posici. A zas měl štěstí. Tentokrát mu střepina granátu utrhla kus ucha. O tom snad jste četli v novinách. Byl tam totiž jeden velice snaživý štábní lékař a ten mu přišil nové ucho, které uřízl pěkně za tepla jednomu umírajícímu šikovateli od vídeňských »deutschmaistrů«.

Za tři neděle kopal si pan Hurt poznovu úkryt pro hlavu proti ruským kulím a počal rozumět vojně: půjde-li to takhle dál, přišijou mu nakonec hlavu nějakého pruského gardisty. A konečně přišel pro něho velice památný den. Takhle odpůldne četli jsme v zákopech armádní rozkaz, že Čechové mají v Rakousku české školy. To pan Hurt věděl dobře, ale dobře nechápal, co to má společného s jeho úplavicí, s jeho prostřelenými ušima, s uraženým a přišitým uchem. Pak jsme dostali černou kávu s rumem, na to byl nějaký

ruch a rozkaz, každý třetí muž ustoupil. Nežli se vzpamatoval, věděl smutnou pravdu. Jeho brigáda se odpoutává od nepřítele a zbytek jeho kumpanie má tak dlouho zůstat a střílet dokud.. Dál nedomyslel, neboť mu to pěkně řekl kadet Holava: »A my se tady musíme dát pobít.«

A když všechno utichlo, po dlouhé a dlouhé době ozval se opět kadet Holava: »Víte co, hoši, každý z vás má ještě dostat sto patron, ale víte, co, nechme toho a lehněme si, když nebudem střílet, tak nám dá každý pokoj.«

To se Hurtovi velice zamlouvalo. Jak dlouho spal, to nevěděl, zaslechl hromový pokřik »urá« ze předu, ze zadu, sebere pušku a leze z úkrytu.

A najednou vedle něho nějaký ruský voják s bodákem, a k jeho velikému údivu povídá mu zcela dobrácky česky: »Zahod' tu břízu, nebo ti dám jednu.«

A pan Hurt, kdykoliv o svém zajetí vyprávěl, začínal vždy slovy: »Tak jsem tedy tu břízu zahodil... a šli jsme do Ruska; dohonil jsem kadeta Holavu a povídám mu: »Tak jsme tedy zajmuti,« a on na to: »To se samo sebou rozumí, na to už čekám tři měsíce.«

*

V zajetí se vedlo panu Hurtovi dobře. Dostal se v táboře do kuchyně batalionu a vařil pro zajatce dle rozkladky a pro sebe vařil ve vzpomínkách na domov: ledvinky, jazyk na paprice a jiné dobré věci. Tloustl utěšeně a vynášel novy druh guláše. A když přišla ta velká doba a kanceláře batalionů a baráky zajatců v táborech staly se středisky našeho revolučního hnutí proti Rakousku, pan Hurt vařil si dál guláše, ledvinky, jazyk a tloustl dál.

A když přišla řeč na starou chalupu s černě-žlutými a na schoenbrunský zvěřinec, tu pan Hurt říkal plnými ústy: »Ano, já jsem Čech.«

A dál míchal si v kotlíku ledvinky a guláš s vermišeli. A když všechny ty projevy zajateckých táborů vyhranily v jediné myslitelná slova: »Bran-ný odboj proti Rakousku«, pan Hurt stal se ve-lice záдумčivým.

Jednoho dne přišel před kancelář a dal se s ná-mi do hovoru. »Slyšel jsem«, řekl žalostným hla-sem, »že chcete mít české vojsko. To si musím roz-myslet. Podívejte se na mne, já jsem dobrý Čech, ale já jsem starší člověk a já zvykl si na pořádek. Ráno vstanu, uvařím si kávu, víte, dobrou kávu, v lávce se dostane, mléko mně přivezou báby, ta-kové žluťoučké, koupím si bulku, takovou křeh-kou, běloučkou. Pak si udělám na desátou jazyk. Pěkně ho vyříznu z hlavy, očistím, povařím, stáh-nu, na sádle usmažím cibulku, udusím brambůrky, jazyk udusím, zasypu moukou a je omáčka. Víte, jsem dobrý Čech, ale tohle ode mne nežádejte. Já se potřebuji spravit. V poledne seberu si polévku jako olej, vyberu si kousek libového a mám k němu řepu červenou, naloženou, ta je jako víno, jako víno. A večer ten gulášek s vermišeli a já jsem ja-ko znovuzrozený. To se nesmějte, to je pravda, já jsem dobrý Čech a já se musím spravit.

Vzal mne stranou. »Víte,« řekl plačtivým hla-sem, »já nemohu, já s vámi nejdu a nepojedu, já mám k tomu ještě jiné důvody. Podívejte se, já jsem si, než mne vzali teď na vojnu, koupil nový nábytek. Jestli to nevyhrajem, tak bych ho musel stěhovat do Ruska a on by se mi odřel. To je nějaká dálka! Víte, to je mezi námi. Což, kdyby se to dověděli, že jdu na císaře pána, tak mně to prodají v dražbě. Prodají mně postel, almaru, ta-

kovou pěknou postel s drátěnými matracemi a al-maru se zreadlem. A když to vyhrajem, já přijdu domů a nebudu si mít kam lehnout a kam po-věsit šaty. Je to nový nábytek.

»Dooopravdy, úplně nový nábytek...« volal za mnou, když jsem mu dal pohlavek a odcházel, »vy mne pohlavkujete a nevěříte mně, i umývadlo je úplně nové, pro Krista Pána...«

*

Druhého dne dosadili jsme na kuchyň batali-onu jiného kuchaře. Když se pan Hurt stěhoval ze svého zámku a od »stolečku prostři se« do ba-ráku mezi Maďary, tu byl zdrcen. Naprosto ne-chápal, že ledvinky, gulášek a jazyk s omáčkou se nikdy nevrátí a že to byl jen krásný sen, bohu-žel krátký jen.

Jen ještě jednou trochu se vzpamatoval, když totiž od Rakouska dostal prostřednictvím neutrální delegace novou uniformu a půldruhého ruble. Tu se vyjádřil, že budeme viset. Dostal za to deset dní o chlebě a vodě. Pak jsme o něm dlouho ne-slyšeli, až jednoho dne přišla zpráva z blízké vės-nice, že tam jízdní strážník někde na louce zadržel nějakého Austriáka, který lezl v trávě po čtyřech a na jeho otázku, co tam dělá, odpověděl, že se pase a že je na prodej za dvě stě rublů. Byl to pan Hurt.

POVÍDKA O OBRAZU CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA I.

V Mladé Boleslavi žil papírník Petiška. Ctil zákony a bydlil od nepaměti naproti kasárnám. O císařských narozeninách a jiných c. k. rakouských příležitostech věsil na svůj domek černo-žlutý prapor a dodával do důstojnického kasina lampióny. Prodával obrazy Františka Josefa do židovských kořalen po mladoboleslavském okrese a na četnické stanice. Byl by dodal obrazy panovníka i do škol školního okresu, ale jeho obrazy neměly tu velikost schválenou zemskou školní radou. Řekl mu to jednou c. k. zemský školní inspek-

tor na hetmanství: »Velice lituji, pane Petiško, ale vy nám chcete dodat císaře pána širšího a delšího než je předepsáno výnosem slavné zemské školní rady ze dne 20. října 1891. Výnosem ustanovený císař pán je o něco kratší. Přípustný je jedině císař pán délky 48 cm a šířky 36 cm. Váš císař pán je 50 cm dlouhý a 40 cm široký. Vy namítáte, že máte na dva tisíce obrazů mocnáře. Nemyslete si, že nám vnutíte lecjaký šmejď. Celý váš císař pán je zboží posledního druhu a hanebné úpravy. Vypadá jako by si nikdy nečesal vousy. Na nos mu naplácali strašně mnoho červené barvy a ke všemu ještě šilhá.«

Když se pan Petiška vrátil domů, řekl zcela rozhořčeně k ženě: »Tak jsme to se staříčkým mocnářem projeli«. A to bylo ještě před válkou. Zkrátka dva tisíce obrazů císaře pána zůstalo panu Petiškovi na krku. Když vypukla válka, měl z toho pan Petiška velikou radost a obrovskou naději, že se toho zboží přece jen zbaví. Vyvěsil obrazy krvežíznivého stařečka ve svém obchodě s nápisem: »Výhodná koupě. Císař František Josef I. za 15 korun«. Prodal šest kusů. Pět obrazů do kasáren, aby ty litografické plakáty posledního Habsburka nadchly rezervisty po kasárenských kantinách a jeden koupil starý šimr, trafikant. Tento rakouský vlastenec smluvil obraz na 12 korun a ještě se vyjádřil, že je to zlodějina. Válka pokračovala, ale císař pán nešel nijak na odbyt. ačkoliv pan Petiška uchýlil se i k novinářské reklamě. Objednával inseráty a inseroval císaře pána v »Nár. Politice« a v Baštýřově »Hlasu Národa«: »V těžkých dobách nesmí scházeti v české domácnosti obraz těžce zkoušeného mocnáře za 15 korun.« Místo objednávky dostal pan Petiška vyzvání, aby se dostavil na okresní hejtmanství, kde

mu bylo sděleno, aby příště v inserátech vyhnul se slovům: »Těžké doby a těžce zkoušený«. Místo toho, aby užil slov »Slavné doby a vítězný«, jinak že bude mít z toho oplétání. Dal tedy inserát: »V těchto slavných dobách nesmí scházeti v žádné české domácnosti obraz našeho vítězného mocnáře za 15 K«. Ale bylo to marné.

Dostal jen několik sprostých dopisů, ve kterých mu neznámí pisatelé radili zcela upřímně, aby pověsil císaře pána na místa, kam chodí císař pán pěšky a poznovu ho zavolali na okresní hejtmánství, kde mu sdělil úřadující komisař, že má sledovat zprávy z c. k. korespondenční kanceláře a dle toho řídit se ve stylisaci svých inserátů.

»Rusové jsou v Uhrách, mají Lvov, jsou u Přemyšlu a tomu se neříká slavné doby, pane Petiško. To vypadá jako legrace, jako vysměšňování, ironie. K vůli takovým inserátům mohl byste se dostat do Hradce před divisijsní vojenský soud.«

Pan Petiška slíbil, že si dá pozor a sestavil tento inserát: »15 korun obětuje rád každý Čech, aby mohl ve své domácnosti pověsit našeho starého mocnáře.« V místních časopisech jeho inserát odmítli. »Člověče«, řekl mu jeden administrátor, »snad nechcete, aby nás všechny zastřelili!«

Pan Petiška vrátil se rozčileně domů. V zadu v krámku válely se balíky se zásobou podobizen císaře. Pan Petiška do nich kopl a lekl se, co to provedl. Úzkostlivě rozhlédl se kolem a uklidnil se, když zjistil, že nikdo ho neviděl. Melancholicky jal se oprašovat balíky a shledal, že některé jsou vlhké a že je na nich plíseň. V zadu seděl černý kocour. Nebylo pochyby, kdo že vinen vlhkým stavem balíků. Aby smyl se sebe podezření, počal příst. Pan Petiška hodil po velozrádci koště a kocour se uklidil. Papírník rozloženě vrazil do

bytu a obořil se na manželku: »Ta potvora musí z domu. Kdo si koupí císaře pána, kterého takový kocour zaneřádí? Císař pán je plesnivý. Bude se muset sušit. Aby hrom do toho uhořel!«

Odpolední spánek, kdy jeho manželka byla v krámu, byl pro pana Petišku velice neklidný. Zdálo se mu, že pro černého kocoura přišli četníci a že ho vedou i s ním k vojenskému soudu. Pak se mu zdálo, že kocoura i jeho odsoudili k smrti provazem a napřed že má být oběšen kocour. A on, Petiška, pronáší před soudem strašně rouhavá slova. Hrozně vykřikl a uviděl vedle sebe ženu, která se k němu vyčítavě obrátila: »Pro boha, co to mluvíš, aby tě tak někdo slyšel.«

A vyprávěla s rozechvěním, že zatím pokusila se usušit císaře pána na zahradě, ale že se nějací uličníci střefovali do těch obrazů kamením a že to vypadá jako řešeto.

Zjištěny byly také jiné ztráty. Na jeden obraz císaře pána, který se sušil na trávníku, posadily se slepice a trávily tam žaludeční obsah a díky svému ústrojí, pomalovaly mu vousy do zelena. Dva obrazy snažil se sežrat mladý nezkušený bernardin řezníka Holečka, který nevěděl nic o paragrafu 63. tr. z. Štěně to však mělo v krvi. Jeho matku před rokem utratil ras, poněvadž sežrala na cvičišti prapor 36. pluku.

Pan Petiška byl nešťastný. Ve vinárně večer mluvil něco o výhodné koupi a o tom jaké má obtíže s císařem pánem a z celé řeči vyznívalo, že proto vláda vídeňská dívá se s nedůvěrou na Čechy, poněvadž si nekupují od firmy František Petiška v Mladé Boleslavi obrazy mocnáře po 15 korunách.

»Dejte to laciněji,« řekl mu vinárník při odchodu, »nyní jsou zlé doby. Horejsek prodává parní

mlátičku o 300 K laciněji než loni a tak je to i s císařem pánem.«

A proto pan Petiška napsal tuto reklamu, umístiv ji za výkladní skříň svého závodu: »Vzhledem k hospodářské krizi vyprodám větší počet krásných obrazů císaře pána místo po 15 K jen po 10 korunách.«

A zas bylo ticho v jeho krámu. Jak to dopadá s císařem pánem, ptal se známý vinárník. »Smutně«, odpovídal pan Petiška, »po císaři pánu není žádná poptávka.«

»Víte,« řekl mu důvěrně vinárník. »hled'te ho prodat za každou cenu, dřív než bude pozdě.«

»Ještě počkám«, odpověděl pan Petiška.

A na obrazech císaře pána dál vysedával černý nezpůsobilý kocour. Za půl druhého roku chytla plíseň i nejspodnější balíky s císařem pánem. Rakusané se odpoutávali a celá situace Rakouska byla pro kočku.

A tu pan Petiška vzal tužku a papír a vypočetl s těžkým srdcem, že takhle nezbohatne a když by prodával císaře pána po 2 korunách, že přece ještě vydělá na jednom kuse korunu.

A udělal účelnou reklamu. Vyvěsil jeden obraz za výkladní skříň a pod to napsal: »Tento staříčkový mocnář je na prodej místo po 15 K nyní jen za dvě koruny.«

Celá Mladá Boleslav ještě ten den šla se dívat před krám pana Petišky, jak tak najednou spadly akcie Habsburské dynastie.

A v noci přišli pro pana Petišku četníci a pak to šlo rychle. Zavřeli krám, zavřeli pana Petišku a postavili ho před válečný soud pro přečin proti veřejnému pokoji a řádu. Spolek vysloužilců vyloučil ho na mimořádné valné hromadě.

Pan Petiška dostal třináct měsíců těžkého žaláře. Měl dostat pět let, ale polehčila mu okolnost, že kdysi bojoval za Rakousko u Custozy. A balíky s obrazy císaře pána jsou uschovány zatím v depositu vojenského soudu v Terezíně a čekají hodinu vysvobození, až po likvidaci Rakouska bude nějaký podnikavý obchodník balit do nich syrečky.

=====

POVÍDKA O ZÁRUCE.

Kadet Hrabětín se velice zajímal o českou otázku a rád se s námi dával do hovoru o úkolech dnešní české politiky. S ním udržoval přátelství Matějka, záložní důstojník a ještě několik jiných zajatých důstojníků Čechů, kteří vystupovali všude co Češi, zejména, když šlo o přestěhování do lepších domů a zlepšení poměrů. Tu v hovoru s velitelem zajateckého tábora zdůrazňovali, že jsou Češi a Slované.

Když přišla rozhodná chvíle, věnovaná přihlášce do Českého vojska, tu kadet Hrabětín přišel do kanceláře batalionu. Byl zřejmě rozčilen a počal zprvu mluvit o věcech zcela všedních, o tom,

kdy bude trh v Kirsanovce a zčista jasna řekl: »Ale raději to vyřídíme hned. Vy jste nám poslali přihlašovací archy do »České Družiny«, abychom je podepsali. My s tím vším souhlasíme velice vřele. Rakousko nemůže a nesmí dnes existovati, naše staré pergameny musíme podporovati hodáky, ale dejte mně nějaké záruky. Sprostředkujte to nějak, aby mně bylo vyjasněno toto: »Já souhlasím úplně s tím, abych co důstojník vstoupil jako prostý voják do armády. Jsem tak demokratický, že nežádám ani odznaků jednoročního dobrovolníka, ale dejte mně záruku, že jakmile česká armáda překročí české hranice, budu povýšen na nadporučíka. Bratranec Brauner pukne zlostí. Kolikrát se mně vysmíval, že jsem jenom kadetem a on poručíkem. Emma, to je zase sestřenice z otcovy strany, ta se s ním dala fotografovati, se mnou se fotografovati dát nechťela. Ta bude koukat. Ruská důstojnická uniforma je velmi hezká... Tedy tu záruku a já to podepíši... My jsme se vůbec usnesli, že chceme záruky. Večer k vám přijdou kamarádi, a ti vám to vysvětlí. Já tomu rozumím, že vlast je v nebezpečí, dejte mně tu záruku a bratranec Brauner pukne zlostí. A Emma, ta bude teprve vyvádět.«

Odešel a přišel Matějka. První jeho bylo, že mne požádal, abych zavřel dvěře na závoru, neboť to, co mně chce sdělit, jest věcí čistě soukromou.

»Dlouho,« řekl když jsem zavřel, »velmi dlouho jsem přemýšlel o tom, zda-li jsem dosti silný, abych za své přesvědčení, na obranu ohroženého národa dovedl třebaš život nasadit. Odpověděl jsem si, že ano. Jsem jistě nadšen občanskou odvahou a vyzbrojen osobní kuráží, o tom nepochybujte. Ale nemohu si pomoci a pravím to zcela upřímně, že bych rád měl nějaké záruky. Vyučoval jsem primány a sekundány...«

»Teď už budou chodit do quarty a než se domů vrátíme, do quinty,« podotkl jsem. »To nevádí,« řekl Matějka, »bojím se jen, abych nepřišel o své žáky. Což kdybych se nevrátil? Srdce mne bolí, když si vzpomenu, že mí žáci marně na mne čekají a že mne nebude možno, kdybych padl, vychovat z nich řádné žáky.«

»Co vyučujete?« »Kreslení,« odpověděl Matějka, horuji pro umění. Chtěl bych je svým žákům vlít do srdce, mám tolik poesie v duši, ale dejte mně nějakou záruku, že se vrátím. Slibte mně, dopište mně, že, kdyby to špatně dopadlo, že mě dopravíte do nějakého místa, mezi Němce, abych mohl být vyměněn se zajatci po válce, abych se mohl vrátiti ku svým žákům. Chtěl bych je naučit chápat barvy. Na to se u nás doposud neklade důraz. Učil bych je malovat v žlutí a ve fialové a byl bych šťasten. Tedy tu záruku...«

Odešel s vřelým »na zdar«. Byl večer, tichý spanilý večer nad asijskými pláněmi a písky. Slunce zapadalo neobyčejně rychle a mně se zdálo, že je mu stydno svítiti na ten tábor zajatců, kde žijí děti země, kteří v tom našem velkém boji chtějí záruky, jeden chce být po válce vyměněn s Němci co válečný zajatec, aby mohl učit malovat žáky středních škol v žlutí a fialové a druhý chce tři hvězdičky, aby jeho bratranec pukl zlostí k vůli nějaké Emmě.

A za chvíli na to přišel pan Kubáč. Pan Kubáč již dříve se vyjádřil na našich informačních schůzkách, že není spokojen s Rakouskem, které ho povýšilo průběhem války na praporčíka. Vyprávěl nám, že je Rakousko nevďěčné a že měl se stát po bitvě u Gorlice velitelem batalionu na místě nějakého vola von Zedwitz. Byl to člověk, který nevybíral ve výrazech. Říkal na př., že u

Gorlice Rusové odehnali do zajetí jednoho majora a ještě dvanáct jiných kusů dobytka od štábu 4. divise. »Nemám rád dlouhého povídání,« řekl přímo, »dnes jste nám to odevzdali ku podpisu, abychom se přihlásili a já tak učiním beze všeho, jen když mně bude dána záruka, že to, co dnes mám jako vrehní kontrolor berního úřadu, totéž služné, že mně bude vypláceno i českou vládou po válce. Já chci samostatnost Čech, ale musím dostat záruku, že dostanu také příbytečné. A pak ještě něco mně znepokojuje. Upsal jsem na první rakouskou válečnou půjčku čtyři sta korun. Ať mně váš Svaz dá úpis, že se mně to vrátí. Nechci úroky, neboť nechci kořistiti z toho. A dokud tyto záruky nedostanu, nepodepíši přihlášku do České armády. Těch čtyři sta korun uchránil jsem na záclony. Mám vyhlídnuté záclony jemně zelené trojdišné. Víc nemám s vámi co mluvit. S Bohem!«

Čtvrtým návštěvníkem byl poručík Rázl. Ten vždy se chlubil svou psychologickou jemností ve vyjadřování se a též sám byl velmi uhlazený. Strojil se jako panenka a chodil po těch asijských planinách v rukavičkách. Chodíval do blízké vesnice a miloval tam dcerušku poštovního správce, nějakou poloarménku.

»Raďte dovolit,« pravil jemným hlasem, opravuje lavici, »vedou mne k vám, abych tak řekl, osobní pohnutky. Znáte jistě mou dobrou vůli a logické názory v otázce naší samostatnosti. Jsem pro bezodkladné branné vystoupení Čechů proti Rakousku a mám víru v konečné vyplnění našeho přání. Rád bych vystoupil též a pomohl budovat naši velkou říši, československý stát, ale já dostávám jako zajatec 50 rublů měsíčně. Víte, co stojí dnes v Rusku prášek na zuby, co stojí kartáček na zuby a víte co stojí pomáda na vlasy a vo-

ňavka heliotrop? Rád bych šel bojovat. Jest to ohromný problém a každý jednotlivce jest nutný a na místě, ale kdo mně nahradí těch 50 rublů, když půjdu jako voják do pole. Nebudu si moci koupit ani obyčejnou pačulovou voňavku, ani prášek na zuby, zkrátka nic. A co si počne Tamara, ta má oči gazelí — co myslíte, nešlo by to nějak udělat, abych takové potřebné věci vyfasoval?«

A rozhovořil se o své Tamaře. Ani jsme nepozorovali, že přišel přítel Dudárek s listem přihlášených do českého vojska, kterých podpisy sebral po baráku.

Byla toho pěkná řada. A byly to podpisy lidí, prostých občanů, milujících svou vlast tak horoucně, jak ji miluje Srb nebo Belg! — bez záruky.

Ti všichni vstupují do české armády bez podmínek. Podmínky se kladou jen nepříteli. A jdou ti hrdinové bez záruky, jako děti staré Sparty. Ti otcové, kteří mají doma děti, jdou bojovat za dobro svých synů, za lepší budoucnost, aby tomu novému pokolení nebyly známy poličky německých důstojníků a nadávky a aby matky těch budoucích generací nevyplakaly si oči při vzpomínce na všechny ty drahé, milé hlavy, které by padly k vůli zcela cizím zájmům nějakých paralitků z rodu Habsburků a Hohenzollernů.

A co je proti té čestné snaze, padesát rublů, prášek na zuby, voňavka heliotrop, či gazelí oči slečny Tamary?

BILANCE VÁLEČNÉHO TAŽENÍ HEJTMANA ALSERBACHA.

Šestnáctého června ráno vylézal pan hejtman Alserbach ze svého brlohu v zákopech s těžkou hlavou. Vykročiv do zákopů, spustil dle svého zvyku: »Psi, prasata, prase, pse, prase, pse,« ale zarazil se okamžitě.

Jeho hlas zněl nějak smutně a divně do nezvyklého ticha. Slunce stálo již vysoko, ale podivné ticho rozprostřelo se v zákopech.

Hejtman Alserbach shledal, že zákopy jsou prázdné a pusté. Kolem válely se ručnice, bodáky v pochvách, zavazadla, houně a všude, kam se po-

díváš, poseto nevystřílenými patronami. Nahoře byly zákopy zdupány a celek dělal dojem na hejtmana, že zde není všechno v pořádku.

Za jednou traversou ležela mrtvola kaprála Franka, který tak dobře uměl kopat vojáky. Frank měl ještě v ruce revolver a v sobě rakouský bodák, aby nebylo pochyby, kdo ho tak pěkně připíchl k zemi.

Hejtman Alserbach se zamyslel. Měl tak těžkou hlavu po včerejšku a nějak pomalu mohl myslet. Jakási prázdnota byla pod tou holou lebku.

Včera byly by tedy narozeniny arciknížete Bedřicha. Mužstvu se přečetl zvláštní rozkaz, že u příležitosti narozenin sluší vzpomenouti všech hrdinských skutků divise. Mužstvo dostalo rum a pro pány důstojníky došel jamaický rum.

Pak dal hejtman Alserbach ještě uvázatí nenáviděného Pavlíčka, poněvadž ten při čtení onozvláštního rozkazu rozehnal se rukou po vose, která mu chtěla sednouti na nos.

Byl to vůbec jeden krásný den na frontě, ozářený vzpomínkami na slavné narozeniny a rumem.

V osm hodin večer hejtman Alserbach slyšel nějakou kanonádu. To měl již v sobě půldruhé láhve rumu.

V devět hodin večer poručil zpívat: »Ich hab einen Kamaraden...« a střílet salvy proti ruským zákopům. V deset hodin viděl již myši a přetrhl telefonní vedení u aparátu, když se mu drát zapletl mezi nohy.

Za chvíli na to mu šlápl jeho sluha ve tmě na ruku, ale to již hejtmana Alserbacha neprobudilo. Spal jako dřevo, obrácený obličejem do slámy.

A na konec tohle rozčarování, slunce vysoko na obloze a zákopy prázdné a k zemi připíchnutý kaprál Frank.

Pomalu tomu začínal rozuměti, neboť věděl, že takové případy se na vojně mohou stát. Nepřítel obejde posice a sebere všechno do zajetí.

»Himlhergot,« odplivl si do toho příšerného ticha hejtman Alserbach, »jsem to kus vola, tohle mně jenom vysvětlete, jak to je možné. Vždyť já jsem se svým batalionem v rezervních štelunkách?«

Nikdo mu neodpovídal, jen celé okolí mlčky přisvědčovalo, že dnes je možné všechno.

Hejtman Alserbach vylezl ze zákopů a velice ho znepokojil ten velký klid v celém okolí.

V zadu za ním hořela vesnice a jen kdes v dáli bylo slyšeti temné výbuchy granátů.

Stál tu v celém kraji jako jediný representant šedivé uniformy. Všude kolem po návrších, v předu i v zadu prolínaly se kolem kolony Rusů, všude ty ruské uniformy.

A hejtman Alserbach vycítil, že je spolknut v tom přívalu a mimoděk dal ruce nahoru.

Měl nejvyšší čas. Na pokraji březového háje se objevila kozácká hlídka.

Když k němu přijeli, velice se divil, proč ho nevezmou s sebou a nedoprovázejí. Porozuměl, že o něho nestojí a že má jít ku předu sám. Ať jde jen rovně za nosem. Tam už najde etapní komando. Máme v plenu čtyři generály a hejtman to nic není, pro takovou nulu není třeba se vracet, on dojde sám.

Hejtman Alserbach šel jako stroj. Šel rozsáhlou rovinou s březovými háji. Tou rovinou před ním měla kdysi jít armáda rakouská. A k tomu vítězství měl přidat kapku energie i jeho batalion.

A nyní jde jeho batalion do zajetí a on se za ním vleče zničeně sám a sám.

A kolem něho šly ruské pluky, jelo dělostřelectvo a nikdo si ho nevšímá.

Teprve u jedné vesnice dal se s ním do hovoru nějaký zajatý Maďar, který se také někde opozdil. Nerozuměl ani slova, co mu povídá. Poručil mu, aby držel hubu, načež Maďar řekl: »Nem tudom« a brebentil dál.

A zas šel sám, neboť Maďar dal se do žebrání mezi tábořícími ruskými pěšáky.

V jakési úžlabině u silnice narazil hejtman na tlupu zajatých říšských Němců, kteří tam odpovídali. Tam musel se k nim přidati a Prusáci ho uvítali slovy: »Wir kennen unsere Oesterreicher — my známé své Rakušáky.«

Po cestě slyšel od nich samé hezké věci. Prusáci svalovali všechnu vinu na Rakousko a když jim hejtman Alserbach řekl, že oni tohle všechno začali, podíval se jeden gardista na něho tak hrozně, až hejtman umkl.

Pak byl pomalu večer a přišli do jedné vesnice, kde hejtmana Alserbacha odvedli na etapní komando k výslechu. Živou mocí nemohl si vzpomenouti, který pluk ještě byl na levo od něho v rezervě. Řekli mu, že dvacátý pátý. Podivil se, jak to všechno ví, a omluvil se svou opilostí.

Řekli mu také, že zajatý jeho batalion spí po stodolách ve vesnici a že ho odvedou k jeho lidem.

A tak setkal se opět hejtman Alserbach s nenáviděným Pavlíčkem, kterého včera nechal uvázat.

Hejtman Alserbach, když uviděl ve stodole opět své lidi, cítil, že všechno s něho padá, co ho činilo trdnomyslným po celý den.

»Psi, prasata, prase, pse, prase, pse,« zařval podle svého zvyku do stodoly, kde jeho lidi ještě nespali.

Otevřenými vraty prolínalo tam světlo měsíce, ve kterém vyvstal před panem hejtmanem ze slámy pěšák Pavlíček. A hejtman Alserbach ucítil náhle ránu a zjistil, že dostal jednu přes hubu, na to druhou, třetí.

Byly to velkolepé facky. V těch fackách bylo všechno, jimi snažil se Pavlíček odplatit vše to, co zakoušel od hejtmana na pochodu s maršovým batalionem od Samboru až po Bukovinu.

A z čista jasna zvedali se i ostatní, jeden po druhém, přicházeli, mlasklo to a zas se ukládali mlčky do slámy.

Jen Kamnoušek, z jedenácté setniny, když dal hejtmanovi dvě přes hubu, řekl: »Gott strafe Eng-land.«

To bylo totiž oblíbená věta pana hejtmana.

Hejtman Alserbach tak byl tím vším ohromen, že ještě chvíli čekal, zda-li nedostane ještě jednu a když již nic nepadlo, tiše odešel ze stodoly.

Tváře mu velkolepě nabíhaly a on nebyl schopen myšlenky, co se to vlastně stalo, jen nejasně si uvědomoval, že to s Rakouskem praská, když hejtman nemůže strčit hlavu do stodoly, aby mu jeho vlastní vojáci nenabíli.

Později při prohlídce našli u hejtmana Alserbacha zápisník s touto poznámkou:

»16. června 1916, Bartodějov. Dostal jsem od Pavlíčka, Knura, Kosaly, Haláska po 3 fackách. Kríbler, Vezna, Hulata, Robes, Moučka, Syrák,

Kopolecký mně dali po 2 fackách, Khol, Barák, Bezděha, Brabec, Spatenka, Dlouhý, Řehák, Záturcký, Zykán po jedné. Ostatní mužstvo mně nefackovalo, poněvadž leželo v jiných stodolách.»

A to byla bilance válečného tažení hejtmana Alserbacha.

PO STOPÁCH STÁTNÍ POLICIE

Bylo to v době, kdy císař Frant. Josef I. měl opět přijeti do Prahy, aby klepal kladivem na základní kámen k nějakému mostu. V české otázce se totiž starý monarcha specialisoval výhradně na mosty. Přijel, zaklepal na kámen, poznamenal: »To jest zajímavé, že tento most vede s jedné strany na druhou,« na to ještě řekl: »To mne češi, že jste Těši« a po takové návštěvě měl vždy celý český národ dojem, že ten starý pán má paralysu.

Byly to takové slavné doby, kdy státní policie v Praze vyvíjela dalekosáhlou činnost a zavřela z restaurace »U dvojky« starého chromého harmonikáře Kučeru, který před nějakými třiceti

lety před projektovanou návštěvou císaře, vydal se pěšky z Prahy do Vídně a tam se někde vrhl pod koně císařova kočáru při jeho projíždce, aby si vymohl audienci, neboť měl fixní ideu, že musí dostati trafikou, když mu italská kulka u Custozzy přerazila nohu. Místo trafiky dostal na základě »prügelpatentu« pět dní, pak pozorovali asi měsíc jeho duševní stav na jedné vídeňské psychiatrické klinice a pátrali, zdali si nedopisuje s podezřelými lidmi za hranicemi. Když zjistili, že neumí psát, a že je úplně přičetný, dopravili ho na hnaneckou stanici a odtud již šel normální cestou šupem do Prahy, kde na památku své nezdařené audience u císaře pána složil na harmoniku píseň:

»Mně ve Vídni nic netěší,
je to samý bláznec
a velká menažerie,
o jemine, o jemine...«

Tu písničku hrával a zpíval po třicet let »U dvojky« a kdykoliv měl císař pán přijeti do Prahy, odvedla vždy státní policie harmonikáře Kučeru do »čtyřky« na policejním ředitelství, takže život Kučerův byl jakousi matematickou formulí a on měl dojem, že císař František Josef I. má strach z něho, ze starého Kučery, a to mu vždy dodávalo nové životní síly.

Pražská státní policie velice se zajímala též o potulného fotografa Netečku, který bloudil po ulicích Prahy v starém ošumělém haveloku, s velkou černou zamaštěnou vázankou a s hroznou hřivou lví pod obrovským širákem. Vyhlížel jako loupežník z Abbruz. Ten muž vlácel stále sebou sešlý, rozbitý fotografický aparát, stokrát snad přeražené a stokrát snad svázané motouzem dřevěné nohy stojanu a láhev rumu.

Kdysi před lety při císařově návštěvě prodral se špalírem a pronikl, hrozný svým zjevem až k samotnému mocnáři, ke kterému prohodil: »Není libo dát se vyblejskout? Račte se tvářit co možná přívětivě.«

Byl okamžitě odstraněn, a na policejním ředitelství pomalu v separaci vyprchávaly z hlavy jeho sny o titulu dvorního fotografa. Policejní lékař vydal mu pěkné svědectví, že je alkoholik, dědičně zatížený, neškodný idiot. A tak mohl se opět Netečka vrátiti do lidské společnosti, dál bloudil Prahou, fotografoval staré paláce, pil rum u památníků naší staré slávy a kdykoliv přijel císař pán do Prahy, putoval Netečka za mříže, referuje tam o své aféře druhům v neštěstí prostinkými slovy: »Von nechce, abych ho fotografoval.«

Před návštěvou císařovou v Praze bývaly totiž separace policejního ředitelství pravidelně plny. Státní policie si nevybírala. Zavřela všechny potulné brusiče, kteří mají tak hloupé řemeslo, že brousí nože, jako kdyby ty nože brousili jedině na císaře pána.

Z oken na ulici musely být odstraněny květináče, aby nespadly snad císaři pánu na hlavu. Pro italského prodavače zmrzliny, který nevině točil klikou přístroje na zmrzlinu, přišli detektivové a odvedli ho do separace, kde již ležel na pryčně drožkář Macek podezřelý tím, že jednou před léty v »Černém pivovaru« vyhrál v nějaké tombole sádrový odlitek císaře Františka Josefa I., dával mu připíjet, vedl s ním dlouhé řeči a na konec mu urazil hlavu, kterou pohodil na oddělení »pro pány«. Dokázal sice, že byl opilý tak, jak to zákon vyžaduje, ale byl přece veden v evidenci, stejně jako hubatá květinářka z Uhelného trhu, která před každou ohlášenou návštěvou cí-

sařovou v Praze vykřikovala, že to císaři pánu pěkně poví do obličej, jak s ní zachází magistrát.

V těch dobách mívala tedy státní policie plné ruce práce, aby dokázala veřejnosti, co to znamená slovo: »Milovaný mocnář«. S jednou návštěvou císařovou v Praze spojena jest i tato obdivuhodná detektivní historie, vyjadřující důvtip státní policie, její kombinace a nezdar.

II.

Na Žižkově vycházel v těch památných dobách časopis »Chud'as« a »Nová Omladina«. Oba názvy vystihovaly program. Psával jsem tenkrát do těch časopisů články, ve kterých jsem si dělal legraci ze slavných úřadů a přicházel na besedy s vydavatelem těch časopisů redaktorem Knotkem, který nyní rediguje »Ostravský Deník«.

Tenkrát, když měl císař přijet do Prahy, měl na programu i návštěvu Žižkova. Soudil jsem, že císař pán chce usmířit Žižkováky, kteří nikdy nejevily nějakých sympatií k Habsburskému rodu a v tom smyslu hovořili jsme jednoho odpoledního dne u redaktora Knotka v jeho bytě, když přišel administrátor »Chud'asa« Kalina, provázený nějakým zasmušile vyhlízejícím mužem.

»Přátelé,« pravil Kalina s nadšením, »naši redakci navštívil tento pán, já se s ním nemohu dohověti, neboť je to Talián. Přijíždí z Ruska.«

Zasmušilý host přistoupil k nám blíže, když byl se před tím opatrně rozhlédl kolem. »Jsem,« řekl italsky ledovým hlasem, »Pietro Pierri, dítě Florencie. Politicky činným v Oděse. Utekl. Pronásledován úřady. Caramba! Těžká cesta přes